

16. 8. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odvetná opatření proti oznamovatelům

Nový zákon o ochraně oznamovatelů zavádí zákaz tzv. odvetných opatření jako jeden z projevů ochrany oznamovatelů (whistleblowerů) a dalších s nimi spojených osob. Pokud bude oznamovatel nebo taková jiná osoba odvetnému opatření vystavena, vystavují se povinné osoby riziku veřejnoprávní sankce. Kromě toho se dotčená osoba může domáhat civilních nároků, což jí usnadňuje též související novela občanského soudního řádu.

Nový zákon č. [171/2023](#) Sb., o ochraně oznamovatelů, účinný od 1. srpna 2023 („**Zákon**“), implementuje do českého právního řádu Směrnici (EU) 2019/1937, o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie.

Cílem nové úpravy je mimo jiné zvýšení právní ochrany oznamovatelů po podání oznámení o protiprávních jednáních blíže specifikovaných v Zákoně. Jedním z projevů této ochrany je zákaz vystavit oznamovatele a další osoby tzv. odvetným opatřením.

Odvetné opatření Zákon obecně definuje jako jednání nebo jeho opomenutí v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností oznamovatele, které bylo vyvoláno učiněním oznámení a které oznamovateli nebo jiným osobám (srov. níže) může způsobit újmu. Odvetná opatření tak souvisejí s podaným oznámením a jsou definována poměrně široce. Zákon současně demonstrativně uvádí výčet případů, která jednání či opomenutí budou za odvetná opatření považována. Typicky se tak může jednat zejména o:

- rozvázání / neprodloužení pracovního poměru, skončení pracovněprávního vztahu založeného na základě dohody o provedení práce či dohody o pracovní činnosti, odvolání z vedoucího místa;
- snížení mzdy, platu nebo odměny nebo nepřiznání osobního příplatku;
- přeložení nebo převedení na jinou práci nebo na jiné služební místo;
- neumožnění odborného rozvoje;
- změna pracovní nebo služební doby;
- vyžadování lékařského posudku nebo pracovnělékařské prohlídky;
- výpověď nebo odstoupení od smlouvy (tj. v případě jiného než pracovněprávního vztahu); nebo
- zásah do práva na ochranu osobnosti.

Zákonná ochrana se vztahuje nejen na oznamovatele, ale též na vyjmenované osoby (fyzické či právnické) s oznamovatelem spojené. Odvetnému opatření tak nesmí být vystaven oznamovatel ani další osoby jako např.:

- osoba, která poskytla pomoc při zjišťování informací, které jsou obsahem oznámení, podání oznámení nebo posouzení jeho důvodnosti;

- osoby oznamovateli blízké, zaměstnanci, kolegové, osoba pro kterou oznamovatel vykonává práci; nebo
- právnická osoba, ve které má oznamovatel účast, osoby ovládané oznamovatelem, svěřenský fond, jehož je oznamovatel nebo s ním spojená právnická osoba zakladatelem nebo obmyšleným.

Osoba, pro kterou oznamovatel vykonává práci nebo jinou obdobnou činnost ve smyslu Zákona pak nesmí umožnit, aby oznamovatel nebo s ním spojená osoba (srov. výše) byli odvetnému opatření vystaveni.

Zákon výslovně stanoví, že ke vzdání se práva na ochranu před odvetným opatřením se nepřihlíží. Pokud by tak např. smlouva s oznamovatelem či jiný dokument obsahovaly vzdání se takového práva, nevyvolalo by takové ujednání zamýšlené právní účinky.

Vystavení oznamovatele či jiné osoby odvetnému opatření může mít za následek odpovědnost za přestupky, které Zákon nově zavedl. Přestupku se může dopustit kdokoliv tím, že oznamovatele či jinou osobu odvetnému opatření vystaví. Ve vztahu k tzv. povinnému subjektu a osobě, pro kterou oznamovatel či jiná osoba vykonává práci nebo jinou obdobnou činnost je dále sankcionována skutečnost, že umožnili, aby oznamovatel či jiná osoba byli odvetnému opatření vystaveni. Výše pokuty může v uvedených případech činit až 1.000.000 Kč.

Oznamovatel či jiná uvedená osoba může pro svou ochranu před odvetnými opatřeními využít též civilněprávní prostředky. V úvahu připadá podání návrhu na nařízení předběžného opatření za účelem zatímní úpravy poměru účastníků a podání civilní žaloby. Žalobou by se dotčená osoba mohla domáhat např. návratu na pracovní místo, obnovení zrušené smlouvy, náhrady ušlé mzdy, náhrady škody apod. Zákon výslovně uvádí též právo na přiměřené zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu.

Civilněprávní vymáhání nároků usnadňuje dotčeným osobám též novela občanského soudního řádu provedená souvisejícím zákonem č. [172/2023](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ochraně oznamovatelů. Ta se projevuje dvojitým způsobem:

- u návrhů na nařízení předběžného opatření ve věci ochrany oznamovatelů se neukládá navrhovateli povinnost hradit jistotu k zajištění náhrady škody;
- v řízeních dochází k otočení důkazního břemene: pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že byl ze strany žalovaného vystaven odvetnému opatření proto, že je oznamovatelem podle Zákona, je žalovaný povinen dokázat, že přijetí tvrzeného opatření bylo objektivně odůvodněno legitimním cílem a představovalo k tomuto cíli přiměřený a nezbytný prostředek.

Mgr. Jindřich Pastrňák,
advokát

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
e-mail: office@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)